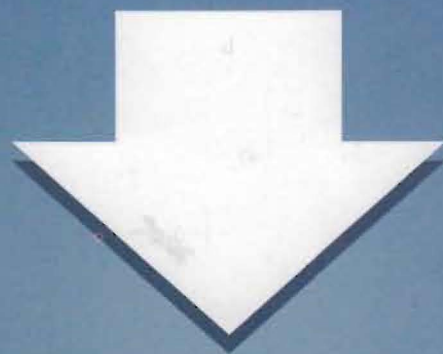

Socijalno uključivanje koncepti stanje politike

Uredila:

Marija Babović

SOCIJALNO UKLJUČIVANJE: KONCEPTI, STANJE, POLITIKE

Marija Babović (urednica)

SOCIJALNO UKLJUČIVANJE: KONCEPTI, STANJE, POLITIKE

Izdavači

SeConS – grupa za razvojnu inicijativu

Institut za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta u Beogradu

Za izdavače

Olivera Vuković

Mina Petrović

Rezentent

dr Milosav Milosavljević

mr Dalibor Petrović

Dizajn

Marija Dobrić

Štampa

DOSIJE studio, Beograd

ISBN 978-86-913917-2-0

Tiraž 400

SOCIJALNO UKLJUČIVANJE: KONCEPTI, STANJE, POLITIKE

Urednica:

Marija Babović

Sadržaj

PREDGOVOR	11
1. SIROMAŠTVO I SOCIJALNA ISKLJUČENOST - POJMOVI, KONCEPTI I PRIMENA	13
1.1. DEFINISANJE SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	15
1.1.1. SIROMAŠTVO I SOCIJALNA ISKLJUČENOST - KOJI JE KONCEPT KORISNIJI? ...	16
1.1.2. SIROMAŠTVO I SOCIJALNA ISKLJUČENOST U EVROPSKOM KONTEKSTU	16
1.2. SRODNI POJMOVI – NEJEDNAKOSTI I DISKRIMINACIJA	19
1.2.1 EKONOMSKE NEJEDNAKOSTI	20
1.2.2 DRUŠTVENE NEJEDNAKOSTI	21
1.2.3 DISKRIMINACIJA	22
1.3. SOCIJALNA ISKLJUČENOST – KARAKTERISTIKE, DIMENZIJE I PRAĆENJE ...	24
1.3.1 KOJE KARAKTERISTIKE SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI TREBA DA PRATIMO?	25
1.3.2 DIMENZIJE SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	26
1.3.3 DRUGI ASPEKTI SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	28
1.4 SIROMAŠTVO – KARAKTERISTIKE, DIMENZIJE I MERENJE	30
1.4.1 VIŠEDIMENZIONALNOST SIROMAŠTVA	31
1.4.2 APSOLUTNO I RELATIVNO SIROMAŠTVO	32
1.4.3 FINANSIJSKO SIROMAŠTVO I MATERIJALNA DEPRIVACIJA	34
1.4.4 OBJEKTIVNO, SUBJEKTIVNO I EKSTREMNO SIROMAŠTVO	35
1.5 ODNOS SIROMAŠTVA I ISKLJUČENOSTI	37
1.5.1 VEZA IZMEĐU SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	38
1.5.2 SIROMAŠTVO I ISKLJUČENOST – UZROČNO-POSLEDIČNI ODNOSI	40
1.5.3 ŠTA JE UŽE, A ŠTA ŠIRE?	40

Ova publikacija je nastala uz podršku Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost SeConS grupe za razvojnu inicijativu i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Delegation of the European Union to the Republic of Serbia
Under the Strengthening Serbia – EU Civil Society Dialogue Project, funded by EU

Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji
Projekat "Jačanje dijaloga između organizacija civilnog društva Srbije i EU"

1.6 LITERATURA	42
1.6.1 KNJIGE I ČASOPISI	42
1.6.2 INTERNET STRANE	43
2. UZROCI I POSLEDICE SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	45
2.1. UVOD	47
2.2. ISTORIJSKI I SADAŠNJI DRUŠTVENI KONTEKST	50
2.2.1 SIROMAŠTVO ZA VREME SOCIJALIZMA I TOKOM 1990TIH	52
2.2.2 TRANZICIJA I EKONOMSKA KRIZA	54
2.2.3 SOCIJALNI RIZICI POSLE 2000	55
2.3. DRUŠTVENI UZROCI SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	56
2.3.1 DRUŠTVENE PROMENE	57
2.3.2 JAVNE POLITIKE I INSTITUCIJE – PRIMER IZ SEKTORA ZAPOSŁJAVANJA	57
2.3.3 EKONOMSKO RESTRUKTURIRANJE I ISKLJUČIVANJE U KRAGUJEVCU	58
2.3.3 VREDNOSTI I NORME: PRAKSE DISKRIMINACIJE	59
2.4. INDIVIDUALNI UZROCI	62
2.4.1 FAKTORI DUGOTRAJNOG SIROMAŠTVA – EVROPSKA ISKUSTVA	62
2.4.2 FAKTORI SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI KOD STARIH I DECE	64
2.4.3 FAKTORI ISKLJUČENOSTI DECE	65
2.4.4 OSOBE SA INVALIDITETOM: PERCEPCIJA FAKTORA ISKLJUČENOSTI	66
2.5. POSLEDICE SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI NA POJEDINCE I GRUPE	67
2.5.1 PSIHOLOŠKE POSLEDICE ISKLJUČENOSTI	68
2.5.2 STRATEGIJE OPSTANKA U SRBIJI	69
2.5.3 MIGRACIJE KAO ODGOVOR NA SOCIJALNU ISKLJUČENOST	70
2.5.4 PASIVIZACIJA I ZAVISNOST OD SOCIJALNE POMOĆI	71
2.6. DRUŠTVENE POSLEDICE	72
2.6.1 SOCIJALNA ISKLJUČENOST I SIROMAŠTVO KAO PREPREKA RAZVOJA	72
2.6.2 MILENIJUMSKI CILJEVI RAZVOJA	74
2.6.3 FAKTORI SUKOBA	75
2.7. LITERATURA	77
2.7.1 KNJIGE I ČASOPISI	77
2.7.2 INTERNET STRANE	79
3. POLITIKE SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U EU I SRBIJI	81
3.1. UVOD	83

3.1.1 KRATKA ISTORIJA EU INTEGRACIJA	83
3.1.2 INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE	84
3.2. SOCIJALNA DIMENZIJA EVROPSKIH INTEGRACIJA	86
3.2.1 RAZVOJ I SOCIJALNA KOHEZIJA – EVROPA 2020	88
3.2.2 EVROPSKA PLATFORMA PROTIV SIROMAŠTVA	90
3.3. PRAĆENJE SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI I KOORDINARANJE JAVNIH MERA	91
3.3.1 INDIKATORI	91
3.3.2 SILC	94
3.3.3 OTVORENI METOD KOORDINACIJE	95
3.3.4 ZAJEDNIČKI MEMORANDUM O SOCIJALNOJ UKLJUČENOSTI	97
3.3.5 ULOGA CIVILNOG DRUŠTVA	98
3.4. BORBA PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U SRBIJI - INSTITUCIONALNI I ZAKONSKI OKVIR	100
3.4.1 SSS U SRBIJI	101
3.4.2 AKTERI	101
3.4.3 ZAKONI	103
3.4.4 SOCIJALNO UKLJUČIVANJE NA LOKALNOM NIVOU	104
3.5. PRAĆENJE SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U SRBIJI	106
3.5.1 ISTRAŽIVAČKI MEHANIZMI – AŽS I APD	106
3.5.2 PRAĆENJE SOCIJALNE UKLJUČENOSTI U SRBIJI	107
3.5.3 NACIONALNO SPECIFIČNI INDIKATORI	108
3.6. LITERATURA	110
3.6.1 KNJIGE I ČASOPISI	110
3.6.2 INTERNET STRANE	111
4. UZROCI I POSLEDICE SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI	113
4.1. UVOD	115
4.1.1 DRUŠTVENI PROCESI I NOVI SOCIJALNI RIZICI	115
4.1.2 EKONOMSKI I DEMOGRAFSKI TRENDOVI U EU I SRBIJI	117
4.2. FINANSIJSKO SIROMAŠTVO	120
4.2.1 FINANSIJSKO SIROMAŠTVO PREMA POLU I STAROSTI	121
4.2.2 FINANSIJSKO SIROMAŠTVO ŽENA I MUŠKARACA	122
4.2.3 FINANSIJSKO SIROMAŠTVO PREMA TIPU DOMAĆINSTVA	124
4.2.4 FINANSIJSKO SIROMAŠTVO RURALNOG STANOVNIŠTVA	124
4.3. MATERIJALNA DEPRIVACIJA	126
4.3.1 DEPRIVACIJA U STANOVANJU	127

4.3.2	MATERIJALNA DEPRIVACIJA U SRBIJI	129
4.4	ZAPOSLENOST	131
4.4.1	ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST	132
4.4.2	RANJIVE GRUPE NA TRŽIŠTU RADA U SRBIJI	134
4.4.3	ZAPOSLENOST ŽENA I MUŠKARACA U SRBIJI	135
4.4.4	NEZAPOSLENOST MLADIH	136
4.4.5	SEOSKA POPULACIJA NA TRŽIŠTU RADA U SRBIJI	137
4.5	OBRAZOVANJE	139
4.5.1	ISKLUČENOST IZ OBRAZOVNOG SISTEMA	139
4.5.2	OBUHVAAT OSNOVNIM I SREDNJIM OBRAZOVANJEM U SRBIJI	140
4.5.3	OBUHVAAT DECE PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	141
4.5.4	POSTIGNUĆA NA PISA TESTOVIMA	142
4.6	ZDRAVLJE	144
4.6.1	ZDRAVLJE KAO DETERMINANTA SOCIJALNE UKLJUČENOSTI	144
4.6.2	NEJEDNAKOSTI U ZDRAVLJU	145
4.6.3	SIROMAŠTVO I ZDRAVLJE U SRBIJI	146
4.6.4	ZDRAVLJE U RURALNOJ SRBIJI	146
4.7	LITERATURA	148
4.7.1	KNJIGE I ČASOPISI	148
4.7.2	INTERNET STRANE	149
5	KAKO SE BORIMO PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLUČENOSTI U EU I SRBIJI?	151
5.1.	UVOD	151
5.1.1	SOCIJALNA POLITIKA	154
5.1.2	KRATKA ISTORIJA INSTITUCIJA SOCIJALNE POLITIKE	154
5.2.	SOCIJALNA ZAŠTITA	158
5.2.1	SOCIJALNA POMOĆ – MOP I DEČIJI DODATAK	159
5.2.2	USLUGE SOCIJALNOG RADA U EU	160
5.2.2	USLUGE SOCIJALNE ZAŠTITE U SRBIJI	162
5.3.	MERE TRŽIŠTA RADA	164
5.3.1	AKTIVNE MERE TRŽIŠTA RADA U SRBIJI I EU	165
5.3.2	ZAŠTO SU AKTIVNE MERE TRŽIŠTA RADA POPULARNE?	165
5.3.3	AKTIVNE MERE ZAPOŠLJAVANJA ZA MLADE	166
5.3.3	SOCIJALNA EKONOMIJA	167
5.4	OBRAZOVANJE	168
5.4.1	INKLUZIVNO OBRAZOVANJE: SRBIJA I EVROPA	168

5.4.2	DOŽIVOTNO OBRAZOVANJE: SRBIJA I EVROPA	169
5.4.3	OBRAZOVANJE I TRŽIŠTE RADA	170
5.5	ZDRAVSTVO	172
5.5.1	ZDRAVSTVENA ZAŠTITA RANJIVE POPULACIJE: SEOSKO STANOVNIŠTVO I ROMI	173
5.6	LITERATURA	174
5.6.1	KNJIGE I ČASOPISI	174
5.6.2	INTERNET STRANE	177
6. KA EVROPI I SRBIJI BLAGOSTANJA?	179	
6.1.	DRŽAVA BLAGOSTANJA	181
6.1.1	DRŽAVA BLAGOSTANJA U EVROPI	186
6.1.2	SKANDINAVSKE DRŽAVE ILI SOCIJAL-DEMOKRATSKE DRŽAVE BLAGOSTANJA ..	182
6.1.3	LIBERALNE DRŽAVE BLAGOSTANJA	184
6.1.4	KORPORATIVNE DRŽAVE BLAGOSTANJA	185
6.1.5	MEDITERANSKE DRŽAVE BLAGOSTANJA	186
6.2.	BIVŠE SOCIJALISTIČKE ZEMLJE	188
6.2.1	IZAZOVI NOVIH SOCIJALNIH REŽIMA	189
6.2.2	KA SKANDINAVSKOM TIPU: SLOVENIJA I ČEŠKA	189
6.2.3	KA LIBERALNOM TIPU: BALTIČKE ZEMLJE	190
6.2.4	MEŠOVITI TIPOVI	191
6.3.	DRŽAVA BLAGOSTANJA U SRBIJI	193
6.3.1	RAST I SOCIJALNI RIZICI POSLE 2000. GODINE	194
6.3.2	NOVI TRENDOVI U POLITICI	195
6.4.	TRANSFORMACIJA DRŽAVE BLAGOSTANJA	198
6.3.5	KA JEDINSTVENOM EVROPSKOM MODELU DRŽAVE BLAGOSTANJA	199
6.3.6	IZAZOVI NOVIH SOCIJALNIH RIZIKA	200
6.4	LITERATURA	202
6.4.1	KNJIGE I ČASOPISI	202
6.4.2	INTERNET STRANE	203